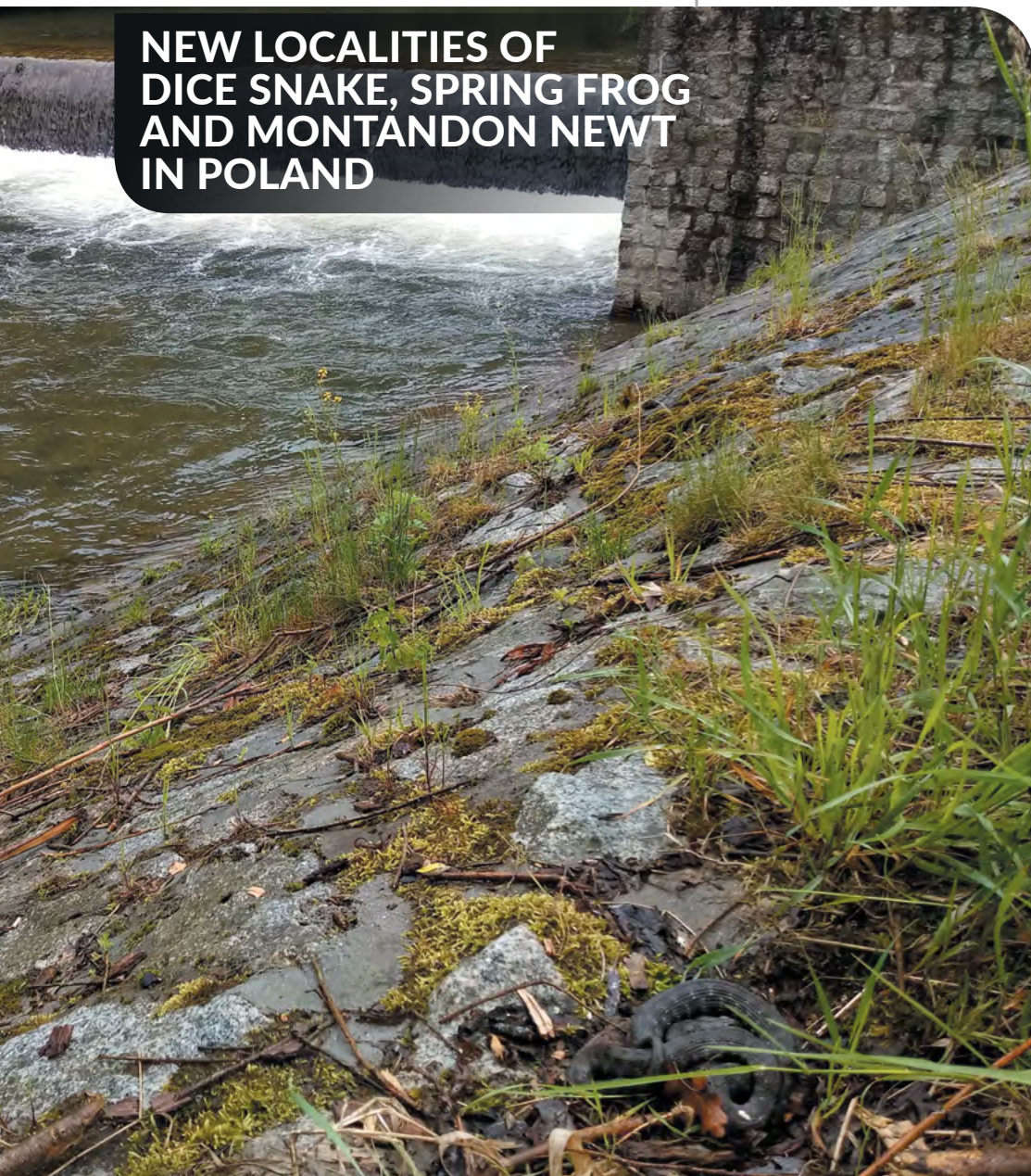

NOWE STANOWISKA ZASKROŃCA RYBOŁOWA, ŻABY ZWINKI I TRASZKI KARPACKIEJ W POLSCE

BARTŁOMIEJ
NAJBAR

NEW LOCALITIES OF DICE SNAKE, SPRING FROG AND MONTANDON NEWT IN POLAND

Słowa kluczowe:

zaskrońiec rybołów, *Natrix tessellata*,
żaba zwinka *Rana dalmatina*, traszka karpacka, *Lissotriton montandoni*, Polska, rozmieszczenie

Key words:

Dice snake *Natrix tessellata*, Spring frog, *Rana dalmatina*, Montandon newt *Lissotriton montandoni*, Poland, location

Prezentowano nowe stanowiska rzadkich gatunków polskiej herpetofauny (zaskrońca rybołowa, żaby zwinki i traszki karpackiej), stwierdzone w latach 2019–2021.

The article presents New localities of rare species of Polish herpetofauna (the Dice snake, the Spring frog and the Montandon newt), found in 2019–2021.

Wiedza na temat aktualnego rozmieszczenia stanowisk płazów i gadów w Polsce jest coraz pełniejsza dzięki prowadzeniu badań molekularnych (wyodrębnianie nowych gatunków) i obserwacji terenowych. Największym zainteresowaniem, zwłaszcza w badaniach faunistycznych, cieszą się gatunki rzadkie, a w ostatnich latach również zupełnie nowe w naszej faunie (np. Szymura i Bonk 2018; Kolenda i in. 2020; Mołoniewicz i in. 2021; Profus 2021; Zajac i in. 2022).

stronie z doliną rzeki Opawa w rejonie miejscowości Krnov, rozpoczęto obserwacje zmierzające do stwierdzenia tego gatunku po polskiej stronie rzeki. W dniu 30.05.2021 r. w bezpośrednim otoczeniu kamiennego progu wodnego na Opawie koło Bliszczyc (50,080340; 17,744980; UTM XR95) stwierdzono obecność dorosłej samicy *N. tessellata* o długości ok. 60 cm (ryc. 1). Kilukrotne poszukiwania prowadzone w tym samym i następnym roku w tej części woj. opolskiego nie przyniosły pozytywnych rezultatów.

W niniejszym artykule przedstawiono nowe stanowiska trzech przedstawicieli krajowej herpetofauny, stwierdzonych przez autora w latach 2019–2021.

1 | Zaskrońiec rybołów *Natrix tessellata*

Po informacji otrzymanej od herpetologa P. Vlčka, obserwującego 22.05.2020 r. zaskrońce rybołowy w obrębie stawów Petrův rybník, graniczących po czeskiej

1 | Zaskrońiec rybołów *Natrix tessellata*
nad rzeką Opawą (30.05.2021 r.)

The Dice snake Natrix tessellata
on the river Opawa (30 May, 2021)
fot./photo by Bartłomiej Najbar

Koniec pyska jest wyraźnie zwężony. Tęczówka oka o poziomej źrenicy w dolnej połowie jest wyraźnie ciemniejsza. Średnica błony bębenkowej jest długością zbliżona do średnicy oka. Skóra brzusznej strony ciała jest jasna, bezplamista.

2 | **Żaba zwinka** *Rana dalmatina* z okolic Bliszczyc (2.07.2021 r.)

The Spring frog *Rana dalmatina* from the area of Bliszczyc (2 July, 2021)
fot./photo by Bartłomiej Najbar

2 | **Żaba zwinka** *Rana dalmatina*

Nowe stanowiska tego gatunku stwierdzono w następujących rejonach Polski:

- nad rzeką Opawą koło Bliszczyc (50,081952; 17,739649; UTM XR95; woj. opolskie) – w zakolu rzeki 2.07.2021 r. stwierdzono 1 dorosłego samca (ryc. 2);
- 14.07.2021 r. w południowej części zbiornika Niedów (51,026544; 15,020918; UTM WS 05; woj. dolnośląskie) położonego na zachód od miejscowości Zawidów stwier-

dzono dorosłą samicę tego gatunku. Ponadto wcześniej, tj. 22.05.2019 r. i 6.05.2020 r. w tym rejonie najprawdopodobniej obserwowano również dorosłe osobniki *R. dalmatina* (mat. własne);

- 6.08.2021 r. autor tego artykułu znalazł dorosłego, martwego samca w rejonie miejscowości Karszno (ok. 53,690799; 14,288686; UTM VV54; woj. zachodniopomorskie) (ryc. 3). Stanowisko zlokalizowane jest na południowym krańcu jeziora Nowowarpińskiego łączącego się z Zalewem Szczecińskim.

Żaba zwinka ma wyjątkowo długie kończycy. Goleń jest dłuższa od uda, a pięta kończyny wyciągniętej równoległe do długiej osi ciała sięga dalej niż koniec pyska (próba piętowa)

3 | **Martwa żaba zwinka** *Rana dalmatina* z okolic jeziora Nowowarpińskiego (6.08.2021 r.)

A dead Spring frog *Rana dalmatina* from the area of Lake Nowowarpińskie (6 August, 2021)
fot./photo by Bartłomiej Najbar

3 | **Traszka karpacka** *Lissotriton montandoni*

Dorosłą samicę 2.06.2021 r. stwierdzono na pograniczu polsko-czeskim w płytkiej koleinie śródlęśnej drogi gruntowej wypełnionej wodą (ok. 50,279644; 17,407175; UTM XR77; woj. opolskie) w miejscowości Jarnottówek (ryc. 4). Ten zalesiony, okresowo podtapiany teren, położony jest pomiędzy Złotym Potokiem i jego mniejszym dopływem. Poszukiwania innych przedstawicieli tego gatunku w kolejnych latach nie przyniosły pozytywnych rezultatów.

Stwierdzenie wszystkich wymienionych gatunków w podanych lokalizacjach nie jest dużym zaskoczeniem, biorąc pod uwagę występowanie i regularne stwierdzanie ich obecności w bardzo bliskich odległościach, co z wyjątkiem jednego przypadku (woj. zachodniopomorskiego) dotyczy miejsc ich bytowania w bezpośredniej strefie granicznej z Czechami.

Biorąc pod uwagę zaskrońca rybołowa, w ostatnich latach coraz częstszych obserwacji różnowiekowych osobników dokonywano w środowiskach wodnych m.in. w okolicach Krnova i na różnych pobliskich tej miejscowości odcinkach rzeki Opawy (Vlček 2021 – inf. ustne; Šandera 2023b). Być może świadczy to o jego rozprzestrzenianiu się w tych okolicach i jednocześnie wskazuje na możliwość dokonywania kolejnych stwierdzeń po polskiej stronie rzeki.

Analogicznie jest z obserwacjami żaby zwinki w tym samym rejonie Czech – gdzie jej stanowiska znane są choćby z okolic Krnova, a także z granicznych okolic północno-zachodniego krańca Czech, gdzie koło Frydlantu również odnotowano jej obecność (Jeřábková i Zavadil 2020). Dotychczas najdalej na północ wysuniętym w Polsce stanowiskiem żaby zwinki była zachodnia część województwa zachodniopomorskiego w rejonie jeziora Nowowarpieńskiego. Tuż obok, po stronie niemieckiej – we wschodnich krańcach Meklemburgii-Pomorza Przedniego – jej występowanie potwierdzono na kilku stanowiskach (DGHT e. V. 2014). Analizując rozmieszczenie tego gatunku w tej części

4 | *Samica traszki karpackiej* *Lissotriton montandoni* z *Gór Opawskich* (2.06.2021 r.)
The Montandon newt *Lissotriton montandoni* (female) from the *Opawskie Mountains* (2 June, 2021)
fot./photo by Bartłomiej Najbar

Niemiec, jej występowania można się spodziewać również w rejonie Świnoujścia, gdzie podobno je widywano, ale dotychczas nie potwierdzono tego faktu (mat. własne).

Z kolei traszka karpacka najbliższej Jarnołtówka występuje w Czechach, np. w rejonie miejscowości Zlaté Hory i Heřmanovice, gdzie tworzy mało liczebne po-

pulacje i rozmnaża się także w akwenach pochodzenia antropogenicznego (Jeřábková i Zavadil 2020; Šandera 2023a). Okolice tej części Gór Opawskich zasiedlają wszystkie polskie gatunki traszek, a w niektórych zalanych wodą, nieczynnych kamieniołomach bądź stawach regularnie obserwować można trzy z nich, tj. traszkę zwyczajną *Lissotriton vulgaris*, traszkę górską *Ichthyosaura alpestris* i traszkę grzebieniastą *Triturus cristatus* (mat. własne). Cztery gatunek – traszka karpacka – niewątpliwie należy do najrzadszych na tym terenie.

Bartłomiej Najbar
b.najbar@wnb.uz.zgora.pl
Wydział Nauk Biologicznych
Uniwersytet Zielonogórski
ul. Prof. Z. Szafrana 1, 65–516 Zielona Góra

LITERATURA

DGHT e. V., Verbreitungskarte. 2014. Verbreitungsatlas der Amphibien und Reptilien Deutschlands, auf Grundlage der Daten der Länderfachbehörden, Facharbeitskreise und NABU Landesfachausschüsse der Bundesländer sowie des Bundesamtes für Naturschutz. <https://www.deutschlands-natur.de/tierarten/amphibien-reptilien/springfrosch/>, dostęp: 21.01.2023 r.

Jeřábková L., Zavadil V. 2020. Atlas rozšíření obojživelníků České republiky. Vydání první. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha: 1–107.

Kolenda K., Skawiński T., Majtyka T., Majtyka M., Kuśmierk N., Starzecka A., Jablonski D. 2020. Biology and origin of isolated north-easternmost populations of the common wall lizard, *Podarcis muralis*. *Amphibia – Reptilia* 41: 429–443.

PODZIĘKOWANIA

Składam serdeczne podziękowania dla Petra Vlčka i Vity Zavadila za przekazanie informacji na temat stanowisk i obserwacji płazów i gadów na pograniczu Polski i Czech.

Mołoniewicz L., Zajac B., Stachyra P., Szymura J. M., Pabijan M. 2021. Extension of the known northeastern range limits of the agile frog (*Rana dalmatina*) in southern Poland. *Salamandra* 57 (3): 325–334.

Profus P. 2021. Gady Reptilia Śląska Cieszyńskiego – występowanie, rozmieszczenie, biologia, zagrożenia i ochrona. *Przyrodnik Ustroński* 20: 201–226.

Szymura J. M., Bonk M. 2018. Żaba zwinka *Rana dalmatina* Fitzinger in Bonaparte, 1838. W: Z. Głowaciński, P. Sura (red.). Atlas płazów i gadów Polski: status, rozmieszczenie, ochrona z kluczami do oznaczania. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa: 65–68.

Šandera M. 2023a. Mapa rozšíření *Lissotriton montandoni* v České republice. W: Zicha O. (red.). BioLib: Biological Library. <https://www.biolib.cz/cz/taxonmap/id77/>. dostęp: 21.01.2023 r.

Šandera M. 2023b. Mapa rozšíření *Natrix tessellata* v České republice. W: Zicha O. (red.). BioLib: Biological Library. <https://www.biolib.cz/cz/taxonmap/id111/>. dostęp: 21.01.2023 r.

Zajac B., Mołoniewicz L., Solecki A., Matusiak R., Duraj M., Tomaszewski K., Purwin Z., Wąchała P., Bury S., Pabijan M., Gorzkowski B., Jablonski D. 2022. Stabilna populacja zaskrońca rybołowa *Natrix tessellata* na Śląsku Cieszyńskim. *Przeгляд Przyrodniczy* 33 (1): 35–48.